

בס"ד בני ברק ט"ז טבת תשל"א

"שמעי בת וראי והטי אוזנך וכו' כי הוא אדוניך והשתחוי
לו" (תהילים מה)

לכי בתי בכורתי היקרה,
מנשים באוהל תבורך, דבורה תחיי לאוי"ט.

מכתב זה הוא סיכום לכלל היסדרה של הישיבות "שקבלה ממני בעל פה בזה האחרון, מאז שהתארת
וכבר השלמת עם זה שאבא שלך "מכר אותך לשפחה", ולכן אין את נבהלת מהכותרת של מכתב זה...
ובכן כפי שחזרתי ואמרתי לך, כמה וכמה פעמים, שכאשר קבלה חוה אמנו את הקללה של "בעצב תלדי
בנים" וכל הטבע של הבריאה נשתנה אז בגלל חטאו של אדם הראשון - "ארורה האדמה בעבורך בעצבון
תאכלנה כל ימי חייך" - באותה שעה עצמה קבל ה"אדם" (זכר ונקבה בראם - ויקרא שמם אדם) את
הטבע של "והוא ימשול בך".

אין טבעם ותכונתם של בני האדם שוים - ישנם בעלי תאות שלטון מופרזת הרודפים אחרי השררה
לשלוט על אנשים רבים ככל האפשר, ויש כאלו שתכונתם היא להיות "נחבאים אל הכלים" שאין להם כל
רצון וכל ענין בשליטה על זולתם. אדם בכל תכונה כזאת כשהוא מחפש פרנסה מעדיף הוא להיות "קונה
אדון לעצמו" במקום להיות ממונה על אחרים. אבל גם הוא, שהיצר של שלטון ושררה אינו קיים אצלו
בכלל, גם הוא, בביתו הוא דורש ממנו הי"טבע הגברי" שלו להיות הוא השורר בביתו. על האישה להיות
ערה למציאות זו! כי זהו אחד היסודות של הבית, ולהיות זהירה ביותר! שלא לפגוע, אפילו בשוגג, ביסוד
הזה. אישה שמתעלמת מזה וחושבת שתוכל ללכת נגד הטבע, הרי היא עושה בזה נגד רצונו של הקב"ה,
חוטאת נגד בעלה, וגם עושה עול לעצמה. היא הורסת במו ידיה את ביתה וממרמת כל חייה את החיים
שלה ושל משפחתה...

מיד אחרי הי"שבע ברכות האחרון, כשנפגשים "פנים אל פנים" בפעם הראשונה עם "עול החיים",
ומתחילים חיי היום יום האפורים... "מגלה" אז פתאום אחד מבני הזוג, שהכלל שאמרו חז"ל "כשם
שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות" חל גם על בן הזוג שלי, וכי גם בן הזוג שלי דעתו, או דעתה שונה
בהרבה דברים גדולים וחשובים ובהרבה הרבה דברים פעוטים ודברים של "מה בכך"... ואז מזדקר
במלוא חומרתו "סימן השאלה" הגדול מי יוותר למי? מה הגבול לויתורים? ולמה אוותר רק אני? ובכלל: מי
אני? האם אני שסיימתי את הסמינר בהצטיינות כה מרשימה, האם אני מוכרחה תמיד להרכין את ראשי
בפני בעלי כאילו אין לי בכלל מחשבה עצמית, דעה עצמית ורצון עצמי? - ואז מתחילים הויכוחים ה"אין
סופיים" שאינם נגמרים לעולם... גם אחרי שמחתנים את כל הנכדים... - אם זוכים לכך.

כתב הרמב"ם ז"ל: "צוו חכמים על האישה שתהיה מכבדת את בעלה ביותר ותעטר כל מעשיה על פיו
ויהיו בעיניה כמו שר או מלך, מהלכת בתאוות ליבו ומרחקת כל מה שישנא".

כמו מלך?! כן! כמו מלך!!! אמנם כן! זהו התשלום מה שאישה נדרשת לשלם בעד הזכות להיות מלכה!
קשה מאוד לאישה להשלים עם המחשבה הזאת שעליה לוותר תמיד בכל העיניים, לבטל את דעתה בפני
דעת בעלה ולציית לו בלי גבול כאילו הוא מלך... אבל, בסופו של דבר, יש לה בעל מלך ולעומת זה, אישה
ש"מצליחה" לרתק את בעלה ולהשתלט עליו עד שהוא מבטל תמיד דעתו בפני דעתה ומציית לה בכל -
יש לה בסופו של דבר בעל מתוסבך ומתוסכל, בזוי בעיני אחרים ובעיני עצמו "לא יוצלח" מושלם בכל
המובנים.

אפשר להגיע לידי כך לאו דווקא על ידי הנפת "דגל המרד" והשתלטות דרסטית - אישה פקחית עושה
בתבונה רבה היא תופסת תוך זמן קצר את הינקודות החלשות של בעלה ויודעת בדיוק מה לדבר, מתי
לדבר, ואיך לדבר... איך לשכנע ואיך ללחוץ ומתי לבכות... וכך היא מאלצת את הבעל לציית לה מתוך
שהיא מצווה עליו... גם בדרך זו נהפך האדם להיות "מי שאשתו מושלת עליו" עם כל ההשלכות הנובעות

מכך. ואין זה משנה עד כמה שאישה זו היא אישה טובה, מסורה לו ודואגת לכל מחסוריו - גם האישה הטובה והמסורה ביותר מסוגלת להשתלט על בעלה, לרתום אותו להחזיק ברסן.

כשפוגעים באדם, באופן תמידי, בנקודה הרגישה שלו, בטבע של "והוא ימשול בך"... מאלצים אותו בזה לעמוד תמיד במצב של התגוננות, ובתת הכרתו הוא נתון בהתחרות מתמדת על "כסא השלטון" ובכל ויתור קטן מצידו הוא מרגיש כניעה... ובכל דרישה קטנה, כשהיא מתמלאת, הוא רואה "ניצחון" גדול... ולכן מתעקש הוא ועוד על דעתו ועל זכותו...

וכך הוא הופך להיות, במשך הזמן, אדם קטנוני ביותר! המתיחות וחוסר הרגיעה מעוררים, כמובן מדנים אין סופיים בבית וכשאדם זה עושה השבון נפש, הוא מתבייש מעצמו: על מה התעקשתי? על מה לא יכולתי לוותר? האם בגלל דברים פעוטים כאלה כדי להפך את "שלום בית" ואיך עלה על מחשבתי לדרוש דרישות כאלה? - הוא איננו יודע מה מתרחש מ"תחת לסף ההכרה" שלו והוא נהיה בזוי בעיני עצמו ומתדרדר והולך.

יתר על כן - מתוך שהוא מתעקש ועומד על שלו הוא גם מתאמץ לעקם את מוחו כדי להוכיח את "צדקתו" גם במקרים שהוא עצמו יודע שההיפך הוא הנכון, וכך הוא מאבד במשך הזמן, את הישרות הטבעית ואת שיקול הדעת האמיתי, ונהיה עיקש ופתלתל גם בענייני הבית וגם ביחס לחבריו ולכל האנשים אשר אתם הוא בא במגע. תוך כמה שנים משתוממים עליו חבריו מה היה לו לזה שהיה ידוע בפקחותו וביושר שכלו. אדם זה אינו יכול כמובן, להצליח בלימוד התורה רק התככים הקטנוניים ממלאים את ראשו אינם מניחים לו להתעמק בלימודו וההתחרות המתמדת ומצב ההתגוננות שלו בבית גוזלים ממנו את צלילות המחשבה, ושכלו שהתעקם אינו מסוגל עוד לקלוט ולהביע סברות ישרות. הוא מתמלא רגשי נחיתות. ובסופו של דבר פורש מן התורה. אבל גם ב"עולם המעשה" והמסחר אינו נקלט בגלל רגשי הנחיתות הממלאים את ליבו, ואי המנוחה והתסיסה שגורמת חשדנות ויחסים בלתי תקינים ב"בין אדם לחברו" ומתקיימים בו פסוקים התוכחה "ונתתי לך לב רגז וכליון עיניים ודאבון נפש, ולא תצליח את דרכיך, והיית אך עשוק ורצוץ כל הימים".

לפני יותר מעשרים שנה ישבתי פעם אצל הרב מפוניבז' זצ"ל ובאה אישה צעירה ורטנה בפניו על בעלה - תלמיד הישיבה לשעבר: "עד מתי עלי להיות חתיכת סמרטוט למדרס בפני עריץ זה שעריצותו גדלה מיום ליום? ובלהט רב הרבתה לתאר את התנהגותו ותעלוליו תוך בכיות וצעקות שוברות לב. הוא קיבל אותה בסלון ואני נשארת לשבת בחדר הפנימי - כשהלכה האישה חזר הרב לחדר ונאנח ונאנח גדולה ועשה תנועת יד כמחכה להגבה שלי. אמרתי לו: אינני מאמין לכל ההשמצות שאישה זו השמיצה את בעלה - הרי אנו מכירים אותו לפחות חמש שנים - לא נוכל להגיד עליו שהוא "צדיק הדור" אבל אין מי שיגיד עליו שהוא טיפש, ומה ראה פיקח זה לשטויות ולקטנוניות כאלה כפי שהיא מלעיזה עליו? תשובתו היא: "זאת איננה קושיא! - אדם שמתחיל להתדרדר אין גבול להתדרדרות! אני מאמין לכל מה שהיא סיפרה, בלי פקפוק, כי "ניכרים דברי אמת!" אבל מתוך דבריה שלה עצמה, אני מבין שהיא היא, כמו ידיה, גרמה להתדרדרות שלו. אמרו חז"ל: "אין לך עשב שאין לו מלאך שעומד עליו ואומר לו גדל!" זה "עזר" כשאדם זוכה לאשת חיל היא המלאך שמדרבנת אותו כל שעה ואומרת לו גדל! לא זכה "כנגדו" אשתו היא שדוחפת אותו כלפי מטה... והוא מתדרדר והולך מיום ליום בלי מעצור... "חכמת נשים בנתה ביתה ואיולת בידיה תהרסנה" - עד כאן דבריו של הרב מפוניבז' זצ"ל.

יותר מעשרים שנה עברו מאז, במשך הזמן היו לי הרבה הזדמנויות להתבונן מה עלה בגורלם של הרבה מהחברים אשר למדנו בישיבה, לא רבים מהם נשארו ב"עולם התורה" ב"שתי רגליהם". חלק מהם פנה במשך השנים, במאוחר או במוקדם לעולם המעשה והמסחר או לעסקנות ציבורית - אבל לא כולם התפתחו כפי שנבאו להם בהיותם בישיבה... יש הרבה מקרים של "עליונים למטה ותחתונים למעלה" - יש כאלה שבהיותם בישיבה נחשבו לבעלי כישרונות רגילים ובינוניים ולמטה מזה, שהתפתחו הרבה למעלה מן המשוער! הם הצליחו לעלות ולהתעלות עד שהם תופסים כיום עמדות גדולות וחשובות מאוד - זה בעולם התורה וזה בעסקנות או במסחר ותעשייה. ישנם כאלה שהיו בצעירותם בישיבה היאריה שבחבורה" בעלי כישרונות ברוכים ומזהירים, אשר כולם נבאו להם גדולות ונצורות, וכיום הם אנשים רגילים ביותר, ועוד למטה מזה, אשר נתקיים בהם זו וזו לא עלתה בידם - לא תורה ולא פרנסה...

ציירתי בפניך תמונה קודרת מדי... גם ב"בנתה ביתה" יש מדרגות... יש בית קטן ועלוב שקירותיו נוטים ליפול... ויש ארמון גדול ומפואר ביותר! הבחירה בידיך!... אך זכרי תמיד את מה שציווה חכם אחד לביתו: "בתי! עמדי לפניו כלפני המלך לשרתו, ואם תהיי לו שפחה הוא יהיה לך עבד ויכבדך כגבירה, אבל אם תתנשאי עליו הוא יהיה לך לאדון בעל כרחך ואת תהיי בעיניו נקלה כאחת השפחות" (מובא בספר מנורת המאור) כי מה שכותב הרמב"ם "ותעשה כל מעשיה על פיו כמו שר או מלך" אין זה רק "הנהגה טובה" של בת ישראל כשרה העושה רצון בעלה אלא גם עצה טובה ומחוכמת המשתלמת לאישה מאוד מכל הבחינות! כי על פי רוב, מלך הוא בעל לב רחב, סלחני ונדיב לב, מה שאין כן אדם קטן, רגיל, כל מה שהוא יותר קטן הוא מרגיש יותר צורך להוכיח את כוחו ואת "חשיבותו" בכל הזדמנות שנופלת לידו - "עבד כי ימלוך" מתנהג בעריצות כידוע, ואין דרכו לוותר אפילו "כי הוא - זה".

פקיד זוטר במשרד ממשלתי, או פקידונת ב"קופת חולים" ידקדקו איתך בכל חומרת הדין והבירוקרטיה! בעוד שעם מנהלים ופקידים בכירים אפשר להסתדר בנקל, זה לא מוריד מערכם אם הם מוותרים, ולכן הם מגלים לעיתים קרובות רוחב לב. לי קרה פעם דבר כזה. עמדתי בתור לקבל מספר ב"קופת חולים" זמן רב וכהגיע סוף סוף התור שלי מחזירה לי הפקידונת את הפנקס ואומרת לי בזעם בנוכחות עשרות אנשים אתה לא משלם מיסים ולא מגיעה לך עזרה! הסברתי לה שאני פקיד בעירייה זה עשרות שנים, ואת מיסי קופ"ח מורידים לי באופן אוטומטי, אך הבולים של שלושה חודשים אחרונים עדיין מחוברים לתלושי המשכורת - לא הועילו כל ההוכחות והתחנונים - כאילו אל קירי בראותי שאין עם מי לדבר נסעתי הביתה וחזרתי כעבור חצי שעה והבולים בידי, אבל "הוד מלכותה" עדיין לא מיצתה את כל סמכותה וצוותה עלי: "תדביק בבקשה את הבולים לתוך הפנקס אחרת לא אטפל בך... שתדע מכאן ולהבא להדביק כל חודש את הבול מיד עם קבלת המשכורת! אני מוכרחה ללמד אותך לקח!... אבל כעבור שנה שכחתי שוב, מרוב הטרדות והבולים נשארו בבית, ונזכרתי רק כשהייתי קרוב לדלפק... בקשתי מהאיש שעמד אחרי לשמור לי את התור, נגשתי אל המנהל ומיד בלי שהוצרכתי להרבות בדברים, כתב לי בתוך הפנקס שהתשלומים בסדר. גם הזדמן לי פעם לראות במו עיני איך שהפקידונת - זוטרית כזו שלחה הביתה, בגלל פריט ביוקרטי, אישה שעמדה זמן רב בתור עם תינוק קודה מחום על הידיים, ולא הועילו כל תחנוניה ותחנוני כל אלה שנכחו שם - כי איך יכלה לא לנצל הזדמנות נפלאה זו להראות לכל העולם כולו שהיא השלטת כאן, ובלעדיה לא ירים איש את ידו ואת רגלו בממלכה זו של חלוקת מספרים לרופא של מחלקת אף אוזן וגרון בסניף "קופת חולים" שברחוב עלי הכהן בבני ברק.

בתי היקרה!

זה עתה נגמרה השבוע של ה"שבע ברכות" ואת נכנסת בבת אחת ל"חיי חולין" - אצלנו אין מושג של "ירח דבש" - יש אמנם מושג של "שנה ראשונה" וגם של... שתהא חביבה על בעלה כל שעה כבשעת כניסתה לחופה" - אבל...

שמרי היטב על מכתב זה, חזרי עליו לכל הפחות פעם אחת בכל שבוע. בכל ערב שבת, אחרי הדלקת נרות, בשעה שהבעל הולך לבית הכנסת. תזכרי להיות "המלאך הממונה על העשב שאומר לו גדל!" כששלמה המלך מונה את המעלות של ה"אשת חיל" הוא מונה בין היתר גם את מעלתו של בעלה... "נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ" - כי זה אמנם השבח והתהילה של ה"אשת חיל" כיון שהיא היא שהביאתו לידי כרי! וכמו שאמר רבי עקיבא לתלמידיו "שלי ושלכם שלה הוא!"

והי ישפוט שלום בינך ובין בעלך עד עולם ותזכו ביחד לגדל דור ישרים יבורך, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות על ישראל שלום.

אביך דורש שלומך וטובתך כל הימים

באהבה אין קץ